

Барко Вадим Іванович,

головний науковий співробітник наукової лабораторії психологічного забезпечення ДНДІ МВС України, доктор психологічних наук, професор;

Остапович Володимир Петрович,

завідувач наукової лабораторії психологічного забезпечення ДНДІ МВС України, кандидат юридичних наук

ТРЕНІНГ ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ДО СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Службова діяльність поліцейських традиційно відноситься до складних видів, вона супроводжується значними психофізіологічними і фізичними навантаженнями на працівників. Складні умови роботи правоохоронців нерідко призводять до порушень у психічній діяльності, появи посттравматичних розладів, схильності до девіантної поведінки і професійної деформації. Тому важливим напрямом підвищення ефективності діяльності поліцейських Національної поліції України є розробка і застосування ефективних технологій професійної психологічної підготовки поліцейських, результатом якої має бути високий рівень психологічної готовності працівників до діяльності. Наказом МВС від 26.01.2016 № 50 затверджено Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України. Положення передбачає такі види службової підготовки, як *загальнопрофільна, тактична, вогнева, фізична*. Як бачимо, службова підготовка не включає в себе психологічну складову, яка б забезпечувала формування психологічної готовності поліцейського до діяльності. У зв'язку з цим **метою** статті є розкриття можливостей тренінгових психотехнологій у здійсненні ефективної службової підготовки поліцейських.

Авторський тренінг формування психологічної готовності поліцейських до професійної діяльності у процесі службової підготовки розроблявся упродовж 2018-2019 років на основі комплексного використання принципів, ідей видатних зарубіжних і вітчизняних психологів. Метою тренінгу є проведення з правоохоронцями спеціальної групової роботи в результаті якої працівники поліції сформуєть психологічну готовність до ефективних дій в складних умовах службової діяльності. Експериментом охоплено більше 400 поліцейських патрульної поліції з десяти областей України (чоловіки і жінки віком від 22 до 40 років, звання – від рядового до майора поліції).

Для досягнення поставленої мети і вирішення окреслених завдань нами вирішено скористатись теоретичними ідеями гуманістичної, екзистенціальної, гештальт-психології. Вибір на користь ідей гуманістичної та екзистенціальної психології

пояснюється тим фактом, що основою психологічної готовності людини до діяльності є її особистісна цілісність, самодостатність, прагнення до особистісного росту й розвитку. Саме підходи представників цих напрямів (А. Маслоу, К. Роджерса, Р. Мея, І. Ялома та ін.) спрямовані на розкриття потенціалу працівника, пошук внутрішніх резервів, розвиток здібностей, сприяють усебічному підтриманню психічного здоров'я особи. Подібними є завдання тренінгу з позицій гештальтпсихології: зняття особистісних блокувань і стимулювання процесу розвитку поліцейського, реалізація можливостей за рахунок створення внутрішнього фундаменту саморегуляції. Тренінг включає в себе дослідження життєвого стилю поліцейського; усвідомлення; реорієнтацію як зміну концепції життя і способів поведінки. З позиції гуманістичної теорії інтегральної індивідуальності діяльність людини визначається зовнішньою ситуацією та внутрішніми рисами, які властиві кожному. Тому тренінг складається з трьох блоків, які переплітаються: 1 – робота з тілом (психосоматичний блок), 2 – робота з особистістю (психологічний блок) і 3 – робота з комунікацією (соціально-психологічний блок), тривалість тренінгу – 40 годин (6–8 днів).

Розроблений авторський тренінг психологічної підготовки поліцейського до діяльності дозволяє одночасно вирішити низку завдань, а саме: а) формування у поліцейських мотивації збереження психічного здоров'я у процесі службової діяльності та позаслужбовий час; б) розвиток у поліцейських здатності до розуміння самого себе, саморефлексії і саморегуляції, а також розуміння інших; в) дослідження життєвого стилю працівника поліції, його усвідомлення (інсайт); г) зміна концепції життя і засвоєних способів поведінки; д) формування бажання до саморозвитку і самореалізації у професійній діяльності; е) розвиток гнучкості розуму, креативності; зміна фокусу уваги на користь позитивного сприйняття і оптимістичного стилю атрибуції; ж) розвиток комунікативного потенціалу поліцейських; з) розвиток терпимості до чужої думки, уміння попереджувати конфлікти та дистреси; і) формування навичок конструктивної поведінки в складних ситуаціях; к) формування умінь надавати психологічну допомогу собі та іншим. Досвід використання тренінгу при проведенні службової підготовки поліцейських продемонстрував його ефективність для формування різних складових психологічної готовності учасників і позитивне ставлення учасників до психологічної технології. Результатом тренінгу стало відкриття нових можливостей і перспектив, оволодіння мистецтвом жити в гармонії із оточуючим світом.

Вважаємо, що принципи, теоретичні підходи і методи проведення такого тренінгу формування психологічної готовності до діяльності доцільно використовувати у процесі службової підготовки не тільки поліцейських, а й фахівців інших правоохоронних органів.

Список використаних джерел

1. Барко В.І. Інформаційний порадник з питань формування прихильності до здорового способу життя і безпечної поведінки військовослужбовців та працівників правоохоронних органів: практич. посібник / В.І. Барко, О.В. Бойко, Е.С. Литвиненко К.: К.І.С., 2008. 142 с.
2. Барко В.І. Профілактика адиктивної поведінки у працівників ОВС України: Навчаль. посібник / В.І. Барко, І.В. Клименко, В.О. Криволапчук. К., 2009. 52 с.
3. Федотов А.Ю. Системно-структурный подход в профессиональной подготовке сотрудников ОВД / А.Ю. Федотов // Психопедагогика в правоохранительных органах. 2015. № 1 (60). С. 3–6.
4. Aldwin, C. M. Stress, coping, and development, Second Edition: An Integrative Perspective / C. M. Aldwin. NewYork: Guilford, 2007. 432 p.
5. Cochraine R.E., Tett R., L. Vandecreek. Psychological Testing and the Selection of Police Officers: A National Survey. Criminal Justice and Behavior, 30(5):511-537 October 2003. <https://www.researchgate.net/publication/247743668>.
6. Gerald V. Barrett, Rosanna F. Miguel, Jennifer M. Hurd, Sarah B. Lueke and James A. Tan. Practical Issues in the Use of Personality Tests in Police Selection. Public Personnel Management Volume 32 No. 4 Winter 2003. <https://doi.org/10.1177/009102600303200403>.

Березенко Віктор Вікторович,

аспірант кафедри юридичної психології
Національної академії внутрішніх справ

ДЕТЕРМІНАНТИ ПОЛІТИКО-ПРАВОВОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

З метою визначення рівня сформованості політико-правової свідомості сучасної молоді нами проведене опитування студентів правників Національної академії внутрішніх справ. Інструктаж передбачав повідомлення про анонімність опитування та важливість щирих відповідей, а не демонстрацію «соціально бажаних».

Узагальнення результатів та порівняння їх із раніше одержаними нами даними дозволяє зробити наступні висновки:

1) студенти-правники менше орієнтовані на інформацію, що надається ЗМІ (24,1%), ніж громадяни загалом; вони віддають перевагу Інтернет-ресурсам (34,5%) та міжособистісному спілкуванню (32,8%). При цьому рівень їх недовіри до засобів масової інформації також вищий (не довіряю певною мірою – 38,8%, не довіряю повністю – 33,6%);

2) студенти-правники досить критичні стосовно власної професійної компетентності. Так, лише п'ята їх частина вважає свої правові знання достатніми для захисту своїх прав; прагнення